УДК 339:338.5

Аліпова Дар'я Сергіївна
здобувач другого рівня вищої освіти
Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова
Alipova Daria
Postgraduate Student of the
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Богдан Наталія Миколаївна
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
Bogdan Nataliia
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Tourism and Hospitality
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv
ORCID: 0000-0002-8176-9721

Гардаушенко Ілля Сергійович
здобувач другого рівня вищої освіти
Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова
Hardaushenko Illia
Postgraduate Student of the
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-5-9913

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION PROCESSES ON THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TOURISM

Анотація. *Вступ. На розвиток потенціалу української туристичної галузі суттєво впливають євроінтеграційні та глобалізаційні процеси. Туристична галузь сьогодні сприяє формуванню та розвитку світової економіки. Тенденції розвитку туризму характеризується високою конкурентною боротьбою між країнами та внутрішніми туристичними дестинаціями, якістю обслуговування туристів, інформатизацією. Практично відсутні дослідження, що дають всебічний та ґрунтовний аналіз розвитку світового туризму як бізнесу в сучасних умовах.*

Мета. Метою дослідження є аналіз ринку міжнародного туризму в умовах посилення глобалізаційних процесів, визначення шляхів інтеграції у ринок світового туризм.

Метод (методологія) дослідження включає експертний метод, а саме, кореляційно-регресійний аналіз. Крім цих методів, в роботі використовувалися метод теоретичного узагальнення.

Результати. У статті розглядається вплив глобалізаційних процесів на розвиток міжнародного туризму. Виділено наслідки глобалізації у міжнародному туризмі. досліджено співвідношення туристичних прибутків та надходжень від них за субрегіонами, наведено прогнозні параметри розвитку даної галузі економіки у світовому масштабі. Проаналізовано зміни в обсягах та структурі міжнародних туристичних потоків, визначено країни-лідери світового туризму щодо прибутку від туристичної подорожі. Отримало подальшого розвитку дослідження основних тенденцій, проблем і перспектив розвитку міжнародного туризму.

Висновки. За результатами дослідження встановлено, що міжнародний туризм відіграє ключову роль у процесі глобалізації, сприяючи розвитку різних сфер діяльності та поглибленню міжнародної співпраці. Створення готельних ланцюгів, міжнародних туроператорів і авіакомпаній, а також використання електронної комерції та глобальних систем резервування є лише кількома прикладами впливу глобалізаційних процесів на туризм. Глобалізація також сприяє міжнародній співпраці та культурній комунікації, створюючи базу для сталого розвитку світового туризму.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на конкретних напрямах інтеграції туристської галузі України в міжнародний туристичний простір та методах її просування на міжнародному туристичному ринку.

Ключові слова: *міжнародна економіка, міжнародний туризм, глобалізація, ринок туристичних послуг, функції туризму, індустрія туризму, туристичні потоки, фактори розвитку міжнародного туризму.*

Summary. *Introduction. The development of the potential of the Ukrainian tourism industry is significantly influenced by European integration and globalization processes. Currently, the tourism industry contributes to the formation and development of the world economy. Trends in the development of tourism are characterized by high competition between countries and domestic tourist destinations, the quality of tourist services, and information technology development. There are practically no studies that provide a comprehensive and thorough analysis of the development of world tourism as a business in modern conditions.*

Purpose. The purpose of the study is the analysis of the international tourism market in the context of strengthening of globalization processes, determination of the ways of integration into the world tourism market.

The research method (methodology) includes an expert method, namely, correlation-regression analysis. In addition to these methods, the work used the method of theoretical generalization.

The results. The article examines the influence of globalization processes on the development of international tourism. The consequences of globalization in the international tourism are highlighted. the ratio of tourism profits and receipts from them is investigated by subregions, the forecast parameters of the development of this branch of the economy on a global scale are given. Changes in the volume and structure of international tourist flows are analyzed, and the leading countries of the world tourism in terms of income from tourism are determined. The study of the main trends, challenges and prospects of the development of international tourism is further continued.

Conclusions. According to the results of the study, it is established that international tourism plays a key role in the process of globalization, contributing to the development of various spheres of activity and deepening of international cooperation. The creation of hotel chains, international tour operators and airlines, as well as the use of electronic commerce and global reservation systems are just a few examples of the impact of globalization processes on tourism. Globalization also promotes international cooperation and cultural communication, creating a basis for the sustainable development of world tourism.

Discussion. In further scientific research, it is proposed to focus attention on specific directions of integration of the tourist industry of Ukraine into the international tourist context as well as methods of its promotion on the international tourist market.

Key words: *international economy, international tourism, globalization, market of tourist services, functions of tourism, tourist industry, tourist flows, factors of development of international tourism.*

Постановка проблеми. В контексті впливу процесів глобалізації та інтеграції на розвиток міжнародного туризму, спостерігається стійке нарощування динаміки його розвитку, що визначає ключову роль міжнародного туризму у структурі економічного зростання. Міжнародний туризм стає вагомим фактором, від якого залежить не лише економічне здоров'я країни, а й її конкурентоспроможність на глобальних ринках, а також рівень добробуту населення. Глобалізація у своєму розумінні виявляється як процес всесвітнього зближення і взаємодії у сферах економіки, політики та культури. Перетворення на туристичному ринку, спричинені глобалізаційними тенденціями, включають в себе перехід до нових технологій, інтернаціоналізацію бізнес-процесів, модернізацію транспортної інфраструктури та створення ефективного механізму регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси глобалізації та її впливу на функціонування та розвиток туристської індустрії досліджувалися в наукових працях багатьох науковців, зокрема Бабич Ю. П. та Примак Т. Ю. [1] аналізують сучасні методи застосування соціальних мереж для просування та стимулювання збуту туристичних продуктів на міжнародному ринку. Бабікова К. О. [2] досліджує формування еколого-економічного механізму для збалансованого розвитку рекреаційного туризму в контексті євроінтеграційних процесів. Білоус С. В., Красько А. Б. та Безручко Л. С. [3] аналізують методи менеджменту в міжнародному туризмі, спрямовані на підвищення конкурентних переваг готельно-ресторанних та туристичних підприємств. Шикіна О. В. [4] досліджує розвиток міжнародних готельних мереж та вплив на їх розвиток кризових явищ, зокрема, пандемії та визначає основні тенденції розвитку готельної індустрії. Темник І. О. [5] визначає умови та чинники розвитку міжнародного туризму, відзначає нерівномірний характер його розвитку в країновому та регіональному розрізі. Фрайтаг А. [6] досліджує сучасні світові тенденції, передусім глобалізації, інтернаціоналізації, та відзначає внесок туризму у процеси соціально-економічного розвитку та його значення для світової економіки. Іванова Л. О. [7] характеризує зміни кон'юнктури ринку туристичних послуг за останній період в основних туристичних макрорегіонах світу, визначає основні групи кон'юнктуроутворювальних факторів, що зумовлюють міжнародні туристичні потоки в сучасних умовах.

Загалом проблематика розвитку туристської індустрії в міжнародному просторі досліджувалася в працях багатьох науковців, але, незважаючи на

значну кількість таких досліджень, необхідно відзначити, що проблематика розвитку глобалізаційних процесів в контексті розвитку міжнародного туризму потребує поглибленого вивчення, зокрема, аспекти впливу глобальних мереж на ефективність туристського бізнесу та впливу міжнародного туризму на розвиток країн та регіонів.

Мета статті. Мета дослідження полягає у визначенні впливу глобалізаційних процесів на розвиток міжнародного туризму та розробці шляхів інтеграції України у світовий туристичний ринок.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку туризму визначається як феномен 21 століття, який став необхідною складовою життя більшості населення світу та важливим напрямком соціально-економічної діяльності. Глобальність туризму і його пріоритетність у світовій економіці підтверджуються як динамікою світових туристичних потоків, що показують зростання на рівні 4–5% щорічно, так і доходами від туризму, що складають 6,5% світового експорту та 18% міжнародної торгівлі послугами. Міжнародний туризм є важливим чинником економічного та соціального розвитку суспільства, сприяючи йому через політичні, економічні, технічні, культурологічні та соціальні фактори. Інтенсивний розвиток туризму спостерігається в країнах зі сприятливою внутрішньою та зовнішньою політикою, стійким економічним розвитком, високим рівнем культури та соціальною підтримкою громадян. Міжнародний туризм визначається як важливий напрямок міжнародного співробітництва, що базується на повазі до національної культури та історії. Це сфера розвитку взаєморозуміння між народами та ознайомлення з досягненнями інших країн у різних сферах. У світі міжнародний туризм розвивається нерівномірно через різні рівні соціально-економічного розвитку окремих країн та регіонів, при цьому найбільший розвиток він набув у західноєвропейських країнах.

В. Зайцева підкреслює, що глобалізація та регіоналізація є складовими частинами єдиного процесу розвитку міжнародного туризму, що робить його унікальним економічним інструментом, здатним формувати виробничі системи інтернаціонального характеру і зберігати локальну значущість. Наслідками процесів глобалізації у сфері міжнародного туризму є екологічні, економічні, культурні та соціальні [8] (табл. 1).

Позитивний вплив глобалізації проявляється у економічній інтеграції, що призводить до створення транснаціональних компаній (ТНК), зокрема у сфері готельних послуг. Серед найбільш відомих готельних ланцюгів можна відзначити: Wyndham Worldwide (США і Канада), Choice Hotels та Marriott International (США), Intercontinental Hotels Group (Великобританія), Hilton Worldwide (США), AccorHotels (Франція), Best Western Hotels (Великобританія), Jin Jiang International та Home Inns (Китай), Carlson Rezidor Hotel Group (Бельгія), Robinson Club GmbH (Німеччина), Grupo Sol Melia (Іспанія) та інші. Також прикладом ТНК у сфері туризму є найбільші світові туроператори, такі як Touristik Union International — TUI (Німеччина), Adventures by Disney (США), Emirates Holidays (Об'єднані Арабські Емірати), Thomas Cook Tours (Велика Британія) та інші.

Прикладом ТНК у сфері туризму є найбільші світові туроператори, такі як Touristik Union International — TUI (Німеччина), Adventures by Disney (США), Emirates Holidays (Об'єднані Арабські Емірати), Thomas Cook Tours (Велика Британія) та інші. У сфері перевезень також створюються світові альянси, при цьому одна і та ж авіакомпанія може належати до кількох із них. Прикладами таких альянсів у сфері повітряних перевезень є об'єднання «Star Alliance» (27 авіакомпаній), «SkyTeam» (13 авіакомпаній) та «OneWorld» (12 авіакомпаній) та інші [9].

Ще одним безпосереднім проявом глобалізаційних процесів у туризмі є створення спільних проектів, що передбачають задіяння різноманітних ресурсів декількох країн. Наприклад, реалізація екотуристичного проекту «Світ Майя», участь в якому бере більшість країн Центральної Америки [10].

На сферу міжнародного туризму також вплинув розвиток інформаційних технологій, що дозволяє отримувати необхідну інформацію в режимі реального часу. Почали застосовуватися глобальні

Таблиця 1

Наслідки глобалізації у сфері міжнародного туризму

Екологічні	Економічні	Культурні	Соціальні
Збереження та розвиток проектів щодо ресурсної бази зелених видів туризму — створення наднормативного навантаження на природнє середовище	Зростання економічного прибутку, національного доходу, витрат на імпорт, зниження цін на авіаперевезення, збільшення кількості робочих місць у масовому туризмі — системність розвитку ринку послуг	Забезпечення міжнародної культурної комунікації, розвиток дружніх стосунків та мирного співіснування держав — зниження унікальності культури та традицій, через інтеграцію культур різних націй в глобальну культуру	Збільшення кількості туристів — знищення стереотипів щодо інших народів та держав

Джерело: узагальнено авторами за [8]

системи розподілу, резервування та бронювання, такі як «Galileo», «Amadeus», «Sabre», «Worldspan» та інші. Також використовується електронна комерція для спрощення процесів купівлі та продажу туристичного продукту [11].

Процеси глобалізації також зумовили створення готельних ланцюгів, міжнародних туроператорів, об'єднань авіаперевізників, а також поширення електронної комерції та глобальних систем розподілу і бронювання. Ці процеси призвели до неминучого впливу на міжнародні відносини, і як наслідок, з'явилася потреба в управлінні туристичною діяльністю на міжнародному рівні. Це також призвело до створення глобального соціуму — розширення наукових, соціальних, екологічних та культурних зв'язків між державами [12].

Внаслідок такої міжнародної взаємодії було створено чимало декларацій, кодексів та положень щодо діяльності та розвитку туризму, таких як Декларація прав людини, Манільська та Стокгольмська декларації, резолюції Генеральної Асамблеї СОТ тощо. Своєрідним підсумком усіх цих документів є Глобальний етичний кодекс туризму, який був схвалений у жовтні 1999 року в місті Сантьяго [10].

Фахівці Всесвітньої туристичної організації визначили п'ять найперспективніших видів туризму у XXI ст.:

- круїзи — один із найперспективніших та бурхливо зростаючих видів туризму. Якщо на початку 1980 р. кількість «круїзних» туристів складала 1,5 млн. осіб, то нині — 10 млн., і їх кількість постійно зростає;
- пригодницький туризм — для любителів гострих відчуттів. Постійно зростає попит на сходження на найвищі вершини світу та екскурсії по морських глибинах;
- культурно-пізнавальний туризм — активно розвиватиметься в Європі, Азії, Близькому Сході, відповідно, зросте значення охорони пам'яток культури;
- діловий туризм — набув активного розвитку нині і розвиватиметься і в майбутньому, що пов'язано зі швидкими темпами розвитку світової економіки, поглибленням політичних та економічних зв'язків між різними державами світу;
- космічний туризм — за даними американських фахівців, забезпечить щорічний дохід у розмірі 10 млрд. дол. США [13].

За прогнозами ЮНВТО, у 2024–2025 рр. очікується туристичний бум: кількість міжнародних туристських прибуттів досягне 1,6 млрд. осіб. Із них 1,2 млрд. припадатимуть на внутрішньорегіональний туризм, а 0,4 млрд. складуть поїздки на дальні відстані [14] (рис. 1).

Згідно з прогнозами, темпи росту Азійсько-Тихоокеанського, Близькосхідного і Африканського регіонів перевищать 5% за рік при середньорічних темпах росту в світі 4,1%. Припускається, що темпи зростання на найбільш розвинутих напрямках Європейського і Американського регіонів будуть нижчі середніх світових. Європа збереже позиції лідеру за міжнародними прибуттями, незважаючи на те, що її доля знизиться з 60% до 46%. Аналіз сукупних показників туристичних прибуттів по регіонах показує, що трьома ведучими приймаючими регіонами будуть Європейський (717 млн. осіб), Азійсько-Тихоокеанський (397 млн. осіб) і Американський (282 млн. осіб) [9]. Розвиток туризму на далекі відстані буде розвиватися швидше, ніж внутрішньорегіональний, і в період 2024–2030 років темпи його росту складе 5,4%, в той час як темпи ростом внутрішньорегіонального — 3,8%.

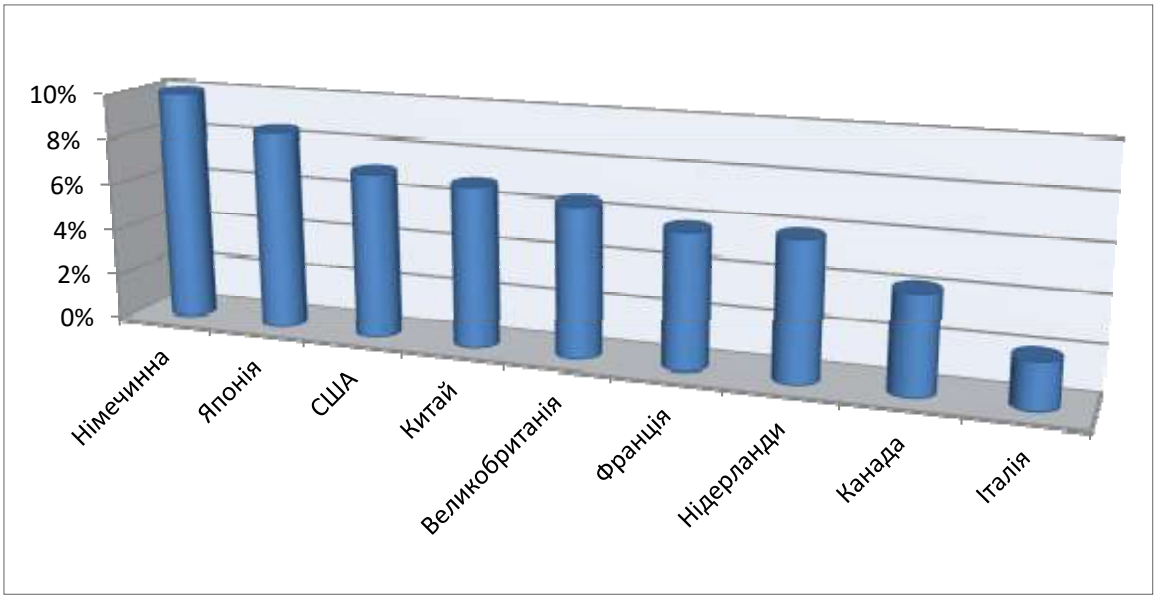

Рис. 1. Країни-лідери виїзного туризму
Джерело: складено авторами за [9]

За прогнозами ЮНВТО, очікується бурхливий розвиток виїзного туризму. Найбільшими країнами-постачальниками туристичних потоків стануть Німеччина, Японія, США, Китай, Велика Британія Франція, Нідерланди, Канада, Італія (рис. 1). Передбачається, що країною-лідером до 2026 р. по кількості туристичних прибуттів буде Китай і досягне 137,1 млн. осіб. Другим за популярністю туристичним напрямком стануть США (102,4 млн. осіб), далі — Франція (93,3 млн. осіб), Іспанія (71,0 млн. осіб) [11].

Щоденні витрати туристів, за винятком коштів на авіаперевезення, збільшаться до 5 млрд. дол. США на день (рис. 2).

Показник зайнятих у суміжних галузях з туризмом працівників виросте майже до 270 млн. робочих місць (8,9%). Першою країною за кількістю зайнятого населення залишатиметься Китай (78 594 тис. осіб), за ним йтиме Індія (26 078 тис. осіб) та США (19 261 тис. осіб).

Глобальний етичний кодекс туризму встановлює орієнтири для сталого розвитку світового туризму. У ньому міститься 10 пунктів, які стосуються взаємодії туризму у порозумінні і повазі між народами, чинників сталого розвитку туризму, використання туристичних ресурсів, вигідного співтоваристві, а також прав та обов'язків учасників туристичного процесу та свободи туристських подорожей. Головна мета цього кодексу — максимально забезпечити користь від розвитку туризму для місцевого населення туристичних центрів і мінімізувати його негативний вплив на навколишнє середовище і культурну спадщину [15].

Таким чином, розвиток міжнародної співпраці, зокрема у світовому туризмі, призвів до спрощення туристичних формальностей, спроб стандартизації готельно-ресторанної та туристичної сфер, а також забезпечення світової туристичної галузі нормативно-правовою базою для її стабільного розвитку [16].

В табл. 2 надано результати SWOT–аналізу сучасного стану та можливостей розвитку міжнародного туризму в Україні.

На зарубіжному ринку на сьогоднішній день представлені 22 міжнародних готельних оператора, які керують 179 готелями (38705 номерів) в найбільших 38 містах світу. Найбільша частка ринку (80%) розподілена між п'ятьма компаніями: Accor Hotels, Hilton Worldwide, Marriott International, Carlson Rezidor Hotel Group, InterContinental Hotels Group (EY представила, 2022). На рис. 3 та 4 представлено розподіл частки готельних операторів в світі за даними на жовтень 2021 року та 2023 року [10].

В ході дослідження авторами зроблено припущення щодо взаємозв'язку туристських потоків, тобто, рівня розвитку туризму в певній країні та загальним рівнем розвитку країни.

Для підтвердження цього припущення авторами використано кореляційно-регресійний аналіз, який є дієвим та простим інструментом визначення взаємозв'язку між показниками.

Для розрахунків та моделювання обрано показники ВВП країн-лідерів за рівнем в'їзного туризму та величину турпотоків в зазначені країни, сформовано матрицю пар показників, які включатимуться до розрахунків кореляційно-регресійних залежностей (табл. 3).

Моделювання проводилося в прикладному пакеті EXCEL (рис. 5).

Україна може зайняти гідне місце на міжнародному туристичному ринку, оскільки має унікальні переваги та можливості для розвитку туризму.

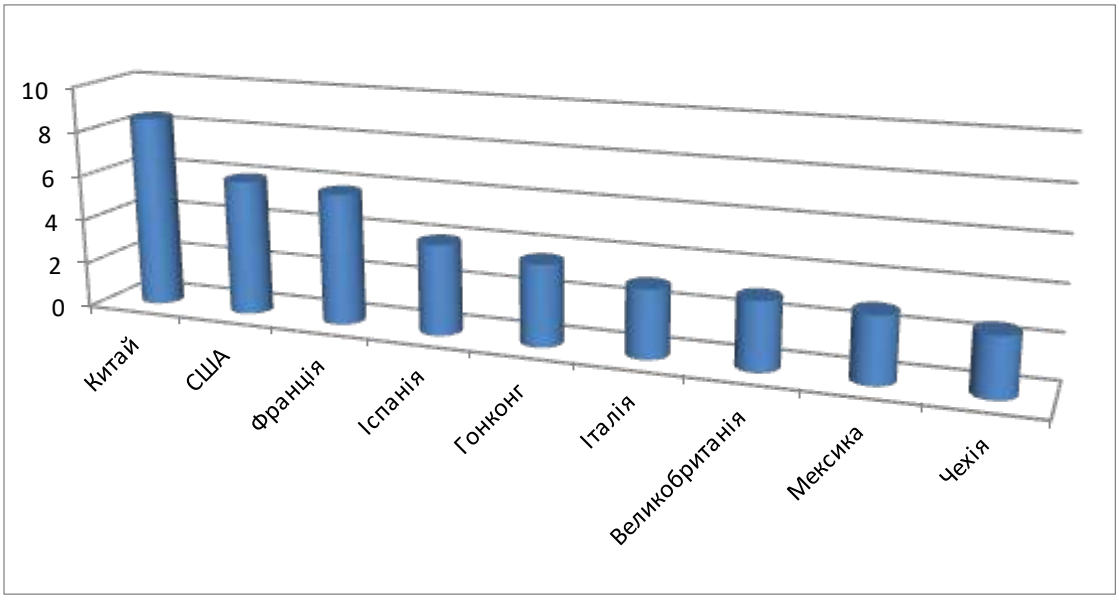

Рис. 2. Країни-лідери в'їзного туризму
Джерело: складено авторами за [12]

Таблиця 2

SWOT–аналіз сучасного стану та можливостей розвитку міжнародного туризму в Україні

Сильні сторони: • Сприятливе геополітичне положення України; • Можливості для розвитку всіх видів туризму; • Збільшення конкуренції туристичних операторів; • Значний розвиток культури відпочинку українців; • Туристична відкритість	**Слабкі сторони:** • Відсутність бюджетного фінансування розвитку туристичної сфери України; • Відсутність платоспроможного попиту; • Невідповідність туристичних закладів міжнародним стандартам; • Недостатня інформаційно-рекламна діяльність щодо України за кордоном
Можливості: • Економічне зростання і соціальний прогрес; • Формування нових центрів туризму та рекреації; • Розвиток різноманітних напрямків туризму; • Інвестування в розширення туристичного бізнесу	**Загрози:** • Військова та терористична загроза; • Несприятлива політично-економічна ситуація; • Збільшення цін на туристичні послуги, зменшення попиту; • Урбанізація туристично-розвинених районів та їх околиць

Джерело: розроблено авторами

Усього в Україні на момент початку повномасштабного вторгнення РФ біло біля 4,5 тисяч колективних закладів розміщення [15].

На сьогодні в Україні розвиваються найкрупніші готельні мережі: Intercontinental Hotel Group (Великобританія), Redisson Hotel Group (Бельгія),

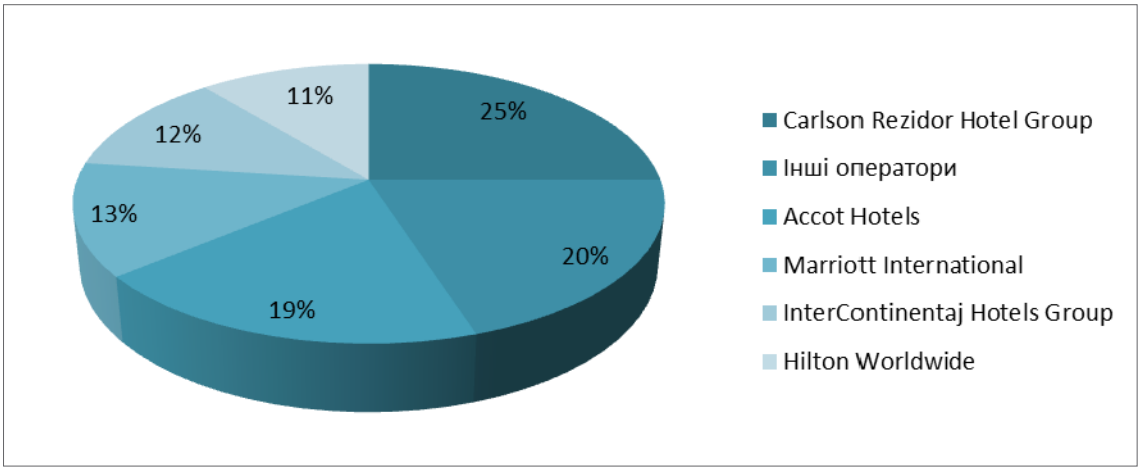

Рис. 3. Структура готельних операторів за існуючим номерним фондом 2021 р.

Джерело: складено авторами за [9]

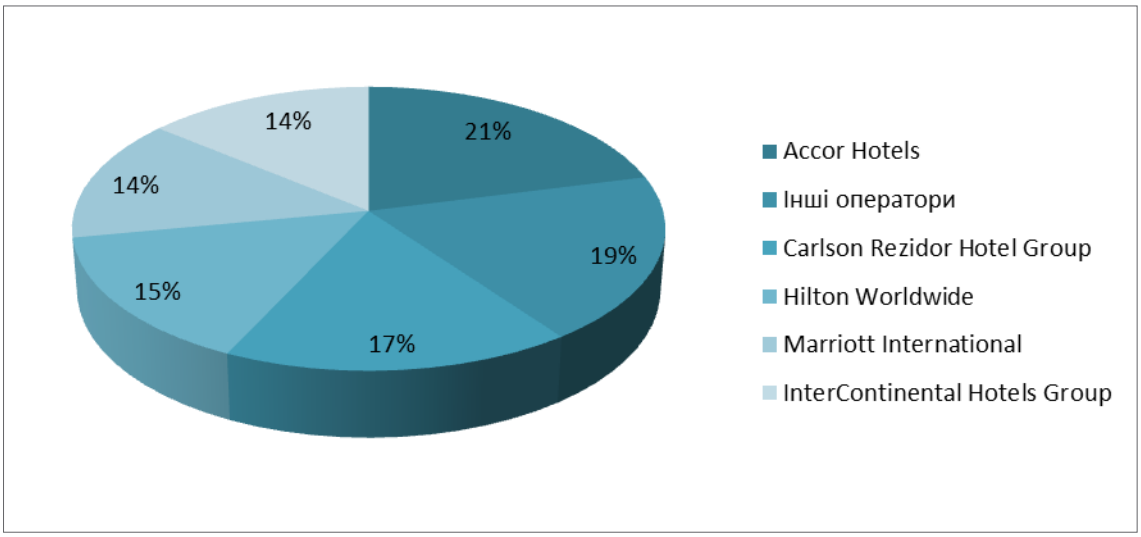

Рис. 4. Структура готельних операторів за існуючим номерним фондом 2023 р.

Джерело: складено авторами за [9]

Accor (Франція), Global Hyatt Corporation (США), Rixos (Туреччина), Hilton (США), Marriott (США), Wyndham Worldwide (США), усього в них пропонується 274 комфортабельних номерів для гостей.

Україна невпинно втягується у процес глобалізації. З одного боку, її шанси скористатися перевагами глобалізації зростають, але з іншого — вона стає відкритішою для нових загроз. До них Україна, як молода держава, не підготовлена і найчастіше — від них не захищена [16].

На основі аналізу досвіду іноземних держав та ретельного вивчення літературних джерел можна зробити висновок, що стратегічний розвиток сфери послуг в Україні після війни має включати кілька важливих аспектів:

1. Підвищення туристичної привабливості: використання досвіду країн, що пережили війну, є ключовим для відновлення туристичної галузі. Освітні та наукові екскурсії можуть допомогти людям «побачити на власні очі» наслідки військових дій у Маріуполі, Бучі, Ірпені, Харкові та інших постраждалих населених пунктах. Такі місця, як Ізюм, Лиман, острів Зміїний, можуть стати символами української слави, подібно до історичних об'єктів на кшталт острова Хортиця.

2. Наповнення фондів для відновлення: розроблення конкретних програм відновлення, спрямованих на відновлення інфраструктури, економіки та соціальних сфер, є критично важливим. Це включає створення фондів для відновлення та реабілітації України.

3. Удосконалення законодавства: необхідно внести зміни до чинних нормативно-правових актів у сферах оподаткування, природокористування, охорони довкілля та прав споживачів. Це забезпечить кращу регуляцію та підтримку туристичної галузі.

4. Контроль за дотриманням правил в'їзду та виїзду: суворе покарання організацій, які порушують правила в'їзду, виїзду та перебування іноземців, а також посилений контроль за дотриманням цих правил, особливо для тих, хто перебуває під візовою підтримкою [17].

Вищезазначені заходи визначають ключові напрями, які сприятимуть стабілізації та подальшому розвитку туристичної індустрії в Україні після війни та дозволять вбудувати нашу країну в міжнародну туристичну інфраструктуру.

Отже, за результатами дослідження встановлено, що існує певний зв'язок між рівнем розвитку міжнародного туризму та загальним рівнем розвитку країн; на основі аналізу статистичних даних встановлено, що незважаючи на кризу, що подовжується, глобальні готельні мережі розвиваються

Таблиця 3

Матриця пар даних для кореляційно-регресійного аналізу

Показники	КНР	США	Франція	Іспанія	Гонконг	Італія	Велика Британія	Мексика	Чехія
X — факторна ознака Туристичні прибуття, млн. ос.	137	102	93	71	52	40	32	25	15
У — залежна змінна ВВП країни, млн. дол.	16300	20400	2775	1425	363	2070	2800	1220	242

Джерело: складено авторами за [11]

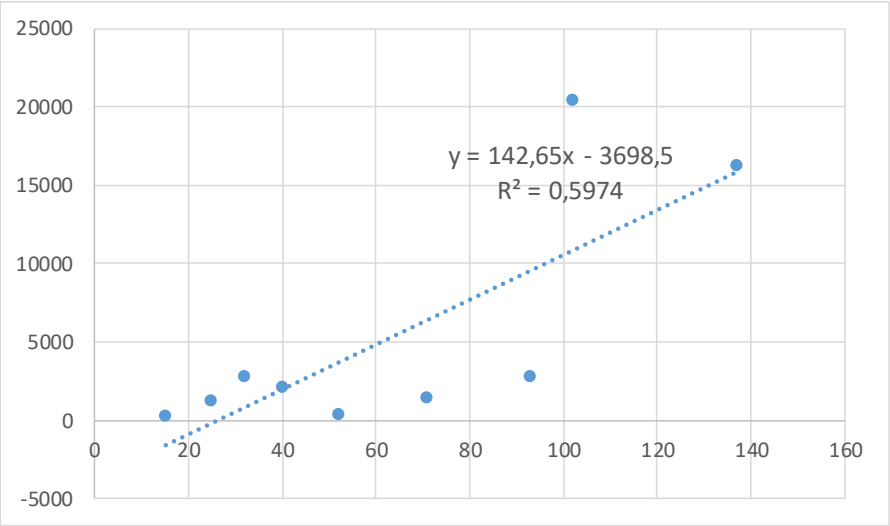

Рис. 5. Модель залежності ВВП від туристського потоку країн-лідерів туристичних прибуттів

Джерело: розроблено авторами

та кількість номерного фонду зростає від ріка до ріку. Доходи глобальних операторів зростають, збільшуються також туристичні потоки, і перспективи розвитку міжнародного туризму вселяють оптимізм.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Міжнародний туризм є не лише проявом глобалізації, але й його рушійною силою, оскільки розвиток цієї сфери сприяє комплексному просуванню усіх сфер діяльності людства, що в свою чергу допомагає посилити глобалізаційні процеси. Вплив глобалізаційних процесів сприяє створенню готельних ланцюгів, міжнародних туроператорів, об'єднань авіаперевізників, використанню електронної комерції та глобальних систем розподілу, резервування і бронювання.

Окрім цього, явище глобалізації сприяє поглибленню міжнародної співпраці та культурної комунікації шляхом створення міжнародних об'єднань і організацій, а також спроб міжнародної стандартизації за рахунок формування нормативно-правової бази для сталого розвитку світового туризму.

З урахуванням зазначеного вище, в подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на конкретних напрямах інтеграції туристської галузі України в міжнародний туристичний простір та методах її просування на міжнародному туристичному ринку.

Література

1. Бабич Ю.П., Примак Т.Ю. Сучасні методи просування та стимулювання збуту туристичних продуктів за допомогою соціальних мереж. *Економіка та суспільство.* 2020. № 22. С. 180–185.

2. Бабікова К.О. Формування еколого-економічного механізму збалансованого розвитку рекреаційного туризму в контексті євроінтеграції. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. С. 155–158.

3. Білоус С.В., Красько А.Б., Безручко Л.С. Підвищення конкурентних переваг готельно-ресторанних та туристичних підприємств за допомогою методів менеджменту. *Економіка та суспільство.* 2021. № 21. С. 102–108.

4. Шикіна О.В. Динаміка розвитку міжнародної готельної індустрії на прикладі готельних мереж. *Актуальні проблеми економіки.* 2018. № 12 (210). С. 82–91.

5. Темник І.О. Умови та чинники розвитку міжнародного туризму. *Ефективна економіка*. 2011. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=499 (дата звернення: 12.05.2024 р.).

6. Freytag A., Vietze Ch. International tourism, development and biodiversity: first evidence. URL: http://pubchoicesoc.org/papers_2006/vietze.pdf (дата звернення: 15.05.2024).

7. Іванова Л.О. Кон'юнктура міжнародного ринку туристичних послуг: нові реалії. *Вісник Хмельницького національного університету* 2009. № 5, Т. 3. С. 202–205.

8. Зайцева В.М. Міжнародний туризм та глобалізація в сучасному світі. *Вісник Запорізького національного університету.* 2012. № 2. С. 55–65.

9. *World's leading tour operator.* URL: https://www.worldtravelawards.com (дата звернення: 06.04.2024).

10. *UNWTO tourism highlights.* URL: http://www.e-unwto.org (дата звернення: 26.03.2024).

11. Воронін І.М. Вплив факторів глобалізації на розвиток міжнародного туризму. *Культура народів Причорномор'я.* 2009. С. 115–117.

12. *Largest Hotel Chains in the World by Number of Properties.* 2024. URL: https://ceoworld.biz/2024/03/29/largest-hotel-chains-in-the-world-by-number-of-properties-2024/ (дата звернення: 02.03.2024).

13. Бойко М., Бовш Л., Охріменко А. Кризостійкість туристичного бізнесу в умовах воєнного стану. *Товари і ринки.* 2022. № 2. С. 31–47.

14. Смаль І.В. Особливості і проблеми розвитку міжнародного туризму у контексті глобалізаційних процесів. *Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини»*. 2008. Вип. 24. С. 327–335.

15. *Державний комітет статистики України: офіційний вебсайт.* URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 01.05.2024).

16. Згуровський О. Війни глобалізації. *Дзеркало тижня.* 2006. URL: https://zn.ua/ukr/international/viyni_globalizatsiyi.html (дата звернення: 10.05.2024).

17. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник. К. : «Знання». 2018. 258 с.

References

1. Babich Y.P., Primak T.Yu. Suchasni metody prosuvannia ta stymuliuvannia zbutu turystychnykh produktiv za dopomohoiu sotsialnykh merezh [Modern methods of promoting and stimulating the sale of tourist products using social networks]. *Economy and society*. 2020. № 22. S. 180–185 [in Ukrainian].

2. Babikova K.O. Formuvannia ekoloho-ekonomichnoho mekhanizmu zbalansovanoho rozvytku rekreatsiinoho turyzmu v konteksti yevrointehratsii [Formation of an ecological and economic mechanism for balanced development of recreational tourism in the context of European integration]. *Effective economy*. 2021. № 6. S. 155–158 [in Ukrainian].

3. Bilous S. V., Krasko A. B., Bezruchko L. S. Pidvyshchennia konkurentnykh perevah hotelno-restorannykh ta turystychnykh pidpryiemstv za dopomohoiu metodiv menedzhmentu [Increasing the competitive advantages of hotel, restaurant and tourist enterprises using management methods]. *Economy and society*. 2021. № 21. S. 102–108 [in Ukrainian].

4. Shykina O. V. Dynamika rozvytku mizhnarodnoi hotelnoi industrii na prykladi hotelnykh merezh [The dynamics of the development of the international hotel industry on the example of hotel chains]. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2018. № 12 (210). S. 82–91 [in Ukrainian].

5. Temnyk I. O. Umovy ta chynnyky rozvytku mizhnarodnoho turyzmu. [Conditions and factors of development of international tourism]. *Efektyvna ekonomika*. 2011. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=499 [in Ukrainian].

6. Freytag A., Vietze Ch. International tourism, development and biodiversity: first evidence. URL: http://pubchoicesoc.org/papers_2006/vietze.pdf.

7. Ivanova L. O. Koniunktura mizhnarodnoho rynku turystychnykh posluh: novi realii [The situation of the international market of tourist services: new realities].*Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. 2009. № 5, T. 3. S. 202–205 [in Ukrainian].

8. Zaitseva V. M. Mizhnarodnyi turyzm ta hlobalizatsiia v suchasnomu sviti [International tourism and globalization in the current]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. 2012. № 2. S. 55–65 [in Ukrainian].

9. *World's leading tour operator*. URL: https://www.worldtravelawards.com.

10. *UNWTO tourism highlights*. URL: http://www.e-unwto.org.

11. Voronin I. M. Vplyv faktoriv hlobalizatsii na rozvytok mizhnarodnoho turyzmu [The influx of globalization factors into the development of international]. *Kultura narodiv Prychornomoria*. 2009. S. 115–117 [in Ukrainian].

12. The largest hotel chains in the world. URL: http://www.worldatlas.com.

13. Boyko M., Bovsh L., Okhrimenko A. Kryzostiikist turystychnoho biznesu v umovakh voiennoho stanu [Crisis resistance of tourism business in martial law]. *Goods and markets*. 2022. № 2. S. 31–47 [in Ukrainian].

14. Smal I. V. Osoblyvosti i problemy rozvytku mizhnarodnoho turyzmu u konteksti hlobalizatsiinykh protsesiv [Features and of the development of international tourism in the context of globalization processes]. *Visnyk lvivskoho universytetu. Seriia "Mizhnarodni vidnosyny"*. 2008. № 24. S. 327–335 [in Ukrainian].

15. *Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy: ofitsiinyi vebsait — Statistics State Statistics Committee of Ukraine*. URL: www.ukrstat.gov.ua.

16. Zghurovskyi O. Viiny hlobalizatsii [Wars of globalization]. *Dzerkalo tyzhnia*. 2006. URL: https://zn.ua/ukr/international/viyni_globalizatsiyi.html [in Ukrainian].

17. Malska M. P., Antoniuk N. V., Hanych N. M. Mizhnarodnyi turyzm i sfera posluh [International tourism and service sector]. Pidruchnyk. K.: "Znannia". 2018. 258 s. [in Ukrainian].